

К.В. Довга
студ. II курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к. ю. н., доц. О.В. Толкаченко

ЕКОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ЕКОЛОГІЧНА СВІДОМІСТЬ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

За весь час незалежності України пройдено важкий шлях розвитку та становлення соціальних сфер держави. Останні 30 років перед суспільством постало гостре питання охорони навколишнього середовища. За ці роки екологічна політика України зазнала кардинальних змін, адже час йде, змінюються технології та виникають нові правові відносини, через що і з'являються задачі, які потрібно вирішувати політичним і законодавчим шляхом. Згідно визначенню Олени Яценко «екологічна політика – це діяльність суспільства й держави, спрямована на охорону та оздоровлення природного середовища; ефективне поєднання функцій природокористування та охорони довкілля; забезпечення екологічної безпеки громадян; запровадження безвідходних і маловідходних, екологічно чистих технологій; розвиток природоохоронного виховання й освіти» [1].

Якщо подивитися на екологічну карту світу Всесвітнього фонду дикої природи за 2020 рік, то Україна виділена червоним кольором. Це означає те, що в країні найнижчий рівень екологічного стану: населення (75 %) п'є забруднену воду та дихає забрудненим повітрям, живе на виснажених ґрунтах (понад 57 % від всієї площі), тому, через таку ситуацію, рівень життя українців нижчий, а рівень захворюваності вищий, у порівнянні з країнами ЄС та США [2]. Також, велику роль в погіршенні ситуації відіграє війна на сході країни, адже сучасні військові сили забруднюють природне середовище військово-транспортною технікою, пожежами при стрільбах, відбувається забруднення земель та вод радіоактивними речовинами, руйнування озонового шару при запусках ракет тощо.

Необхідність розробки екологічної політики України неодноразово відзначалася як владою, так і представниками громадськості. Тому в 2010 році був прийнятий Закон України «Про Основні засади

(стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» [3]. Цей нормативно-правовий акт хоч і не покращив екологічне життя населення, але однозначно дав поштовх Україні на подальшу перспективу. Так, в розвиток екологічної політики держави в 2019 році була прийнята наступна екологічна стратегія – Закон «Про основні засади (стратегії) екологічної політики України на період до 2030 року» [4]. Завданням цього закону є запровадження екологічних норм і стандартів у державному управлінні, а також встановлення заходів щодо зменшення забруднень води, атмосферного повітря, земель тощо в цілому. Стратегію політики готували українські та міжнародні експерти у сфері екології та економіки, тому на нашу думку, цей нормативний акт, у цілому, відповідає європейським стандартам, принципам та підходам.

Але аналізуючи текст вищеназваного нормативно-правового акту, було виявлено деякі недоліки. Отже, законодавець звертається до екологічної освіти та виховання, але зовсім не згадує поняття екологічної культури. Через екологічну кризу у світі, виникає необхідність з'ясування гармонійних відносин людини й природи; яка діяльність та поведінка особи впливає на навколишнє середовище та чому екологічна культура необхідна в наш час. Екологічна культура – це рівень сприйняття природи людиною, оцінка її місця у світі та ставлення до екології, вона спрямована на будівництво ладу в навколишньому середовищі і виховання високих гуманістичних цінностей та орієнтирів у особи. На нашу думку, законодавцю слід було би внести положення щодо розвитку екологічної культури, яке виражається в свідомому поводженні з відходами, розвитку «зеленої» енергетики, популяризації здорового способу життя, в розумному обмеженні споживання тощо.

Отже, подолання екологічної кризи залежить не тільки від господарсько-економічної діяльності, а ще й від вдосконалення моральних цінностей людини. Між культурою та екологією існує тісний зв'язок, бо якість взаємодії людини зі світом завжди відбиває рівень культури, носієм якого вона є. Виховання екокультури ще зі шкільних парт допоможе відновити гармонію у відносинах «людина-природа» та підвищити якість життя населення в подальшому.

Безсумнівно, зараз існують проблеми розвитку екологічної культури та свідомості населення. Далеко не у кожного громадянина є почуття любові та співчуття як до навколишнього середовища, так і до іншої людини, яка, до речі, теж є частиною природи. Ми вважаємо, що для розвитку культури та свідомості населення, громадськість повинна брати участь у покращенні екологічної ситуації шляхом підвищення активності у реалізації екологічної політики держави.

Розділ V Закону «Про основні засади (стратегії) екологічної політики України на період до 2030 року» закріплює положення про моніторинг та оцінку виконання екологічної політики. Проводити її можуть тільки органи центральної виконавчої влади. Але, попри те, що в Україні існує розгалужена законодавча база, нормативно закріпленні міжнародні угоди, документи, конвенції та налагоджено співпрацю з міжнародними інституціями у сфері охорони довкілля, стан дотримання національного законодавства є незадовільним, тому і формування екологічної політики, реалізація її управління та забезпечення екологічних прав громадян також не здійснюється на належному рівні. Саме брак інформації, комунікації та взаємодії стимулюють соціальну активність. Для багатьох розвинутих країн Європи традиційним є входження «зелених» партій до парламенту. В Україні ж така практика відсутня, адже ще недосконала система політичних та партійних структур, які б компетентно та ефективно опікувалися екологічними проблемами та брали активну участь у виборах до центральних органів влади. Така ситуація зумовлює посилення уваги громадського сектору до екологічних питань, бажання відстоювати свої екологічні права та інтереси.

Наразі потрібно зауважити, що в Законі України «Про основні засади (стратегії) екологічної політики України на період до 2030 року» законодавцю варто було би закріпити положення, щодо залучення громадськості для надання оцінки та моніторингу екологічної політики держави. Це сприятиме ефективному вирішенню питань та підвищенню екологічної свідомості та культури населення.

Отже, підсумовуючи вищесказане, слід визначити, що метою екологічної політики є забезпечення високого рівня та якості

життя населення, створення сприятливих умов для діяльності нинішнього і майбутніх поколінь, а також припинення деградації екосистеми шляхом запровадження нових технологій, вихованням населення та підвищення рівня екологічної культури за умов ста-лого розвитку. Вирішення екологічних проблем в сучасній Україні можливе лише через співпрацю та спільну ініціативу всіх учасників екологічної політики: органів влади, підприємств, організацій та громадськості.

Для того, щоб виправити сьогоденішню екологічну ситуацію в світі взагалі та в Україні зокрема, слід негайно вжити заходів не тільки щодо усунення наслідків погіршення екологічної ситуації, а й з прищеплення духовних цінностей, формування моральних норм через залучення молоді до масових заходів, пов'язаних з охо-роною навколишнього середовища, популяризації теми екологічних проблем, підвищення екологічної культури, врахування думки науковців та громадськості при прийнятті і розробці нормативно-правових актів для більш збалансованих рішень.

Список використаної літератури

1. Медіаплатформа про екологічну політику України. Останні новини зако-нодавства у сфері екології та охорони навколишнього середовища : веб-сайт: URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/>. (дата звернення: 10.03.2022).
2. AnusuyaDatta.58 % of Earth's landunder intense human pressure, finds WWF report: Magazine «Geospatial world», 15/09/2020: веб-сайт URL: <https://www.geospatialworld.net/blogs/58-of-earths-land-under-intense-human-pressure-finds-wwf-report/>. (дата звернення: 10.03.2022).
3. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI: ста-ном на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17#Text> (дата звернення: 12.02.2022).
4. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики Укра-їни на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення: 12.02.2022).